

Nu skal man naturligvis ikke bebrejde forfatterne, at de ikke har skrevet en anden bog. Men jeg synes, at den russiske udvikling, der så dækkende beskrives i denne bog, i næste omgang kunne fortjene den videre bearbejdning, der integrerer - og afgrænser - Ruslands erfaringer i forhold til den generelle teoriudvikling om betingelserne og de mulige strategier for postkommunistiske overgangssamfund.

Ole Nørgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Erik Sepstrup Jensen, *Økologi og økonomi - et spørgsmål om værdi*, København: Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1995, 244 s.

I *Økologi og økonomi* præsenterer Erik Sepstrup Jensen en økologisk funderet kritik af den moderne økonomi. Bogen former sig som en vidtspændende analyse af den neo-klassiske økonomis kulturelle og historiske rødder med henblik på at afdække dens iboende tendenser til destruktion af livsgrundlaget. Bogen henvender sig både til økonomistuderende og til ikke-økonomer, som ønsker at forstå grundlaget, ikke mindst det værdimæssige grundlag, for økonomisk tænkning. Det er en bog, der er uhyre ambitiøs i sit forsøg på at analysere økonomiens rødder, og man fristes til at sige, at det er en bog af den type, som man enten må være meget gammel eller meget ung i faget for at have mod til at skrive. Her er der tale om det sidste, idet bogen samtidig er forfatterens specialeafhandling fra cand. merc. studiet.

Forfatteren indleder med at give en oversigt over udviklingen i miljøtilstanden og med en generel kritik af værdiantagelser og tankemønstre i den økonomiske teori. I anden del analyseres den kulturelle baggrund for den moderne økonomi, fra antikken over renæssancen til det mekaniske verdensbillede der præger industrialismen. I tredje del analyseres den økonomiske teori-historie. I sidste del præsenteres institutionel teori og nogle byggestene til en økologisk økonomi.

Erik Sepstrup Jensen lægger ikke skjul på, at økonomi for ham først som sidst er et spørgsmål om værdier, men ikke mindst i bogens første del fører forfatterens egne værdier til et ikke altid lige overbevisende opgør med den neo-klassiske økonomi. „Liberalismens understregning af menneskets uafhængighed er i pristeorien så ekstrem at den bliver indlysende usand“, hævdes det eksempelvis på side 49 med en næsten pinagtig skråsikkerhed.

Bogens styrke ligger i 2. og 3. del hvor der væsentligt mere sobert tages fat på en analyse af økonomiens historiske og kulturelle rødder. Forfatterens pointe er her at fremdrage det brud med fællesskabstanken fra antikken og middelalderen, som udvikles under 1400-tallets italienske merkantilisme, og som fører frem til det såkaldt mekaniske verdensbillede, baseret på naturbeherskelse.

Nu skal man naturligvis ikke bebrejde forfatterne, at de ikke har skrevet en anden bog. Men jeg synes, at den russiske udvikling, der så dækkende beskrives i denne bog, i næste omgang kunne fortjene den videre bearbejdning, der integrerer - og afgrænser - Ruslands erfaringer i forhold til den generelle teoriudvikling om betingelserne og de mulige strategier for postkommunistiske overgangssamfund.

Ole Nørgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Erik Sepstrup Jensen, *Økologi og økonomi - et spørgsmål om værdi*, København: Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1995, 244 s.

I *Økologi og økonomi* præsenterer Erik Sepstrup Jensen en økologisk funderet kritik af den moderne økonomi. Bogen former sig som en vidtspændende analyse af den neo-klassiske økonomis kulturelle og historiske rødder med henblik på at afdække dens iboende tendenser til destruktion af livsgrundlaget. Bogen henvender sig både til økonomistuderende og til ikke-økonomer, som ønsker at forstå grundlaget, ikke mindst det værdimæssige grundlag, for økonomisk tænkning. Det er en bog, der er uhyre ambitiøs i sit forsøg på at analysere økonomiens rødder, og man fristes til at sige, at det er en bog af den type, som man enten må være meget gammel eller meget ung i faget for at have mod til at skrive. Her er der tale om det sidste, idet bogen samtidig er forfatterens specialeafhandling fra cand. merc. studiet.

Forfatteren indleder med at give en oversigt over udviklingen i miljøtilstanden og med en generel kritik af værdiantagelser og tankemønstre i den økonomiske teori. I anden del analyseres den kulturelle baggrund for den moderne økonomi, fra antikken over renæssancen til det mekaniske verdensbillede der præger industrialismen. I tredje del analyseres den økonomiske teori-historie. I sidste del præsenteres institutionel teori og nogle byggestene til en økologisk økonomi.

Erik Sepstrup Jensen lægger ikke skjul på, at økonomi for ham først som sidst er et spørgsmål om værdier, men ikke mindst i bogens første del fører forfatterens egne værdier til et ikke altid lige overbevisende opgør med den neo-klassiske økonomi. „Liberalismens understregning af menneskets uafhængighed er i pristeorien så ekstrem at den bliver indlysende usand“, hævdes det eksempelvis på side 49 med en næsten pinagtig skråsikkerhed.

Bogens styrke ligger i 2. og 3. del hvor der væsentligt mere sobert tages fat på en analyse af økonomiens historiske og kulturelle rødder. Forfatterens pointe er her at fremdrage det brud med fællesskabstanken fra antikken og middelalderen, som udvikles under 1400-tallets italienske merkantilisme, og som fører frem til det såkaldt mekaniske verdensbillede, baseret på naturbeherskelse.

Også analysen af den økonomiske teoriehistorie er mere vellykket. Her argumenteres der for en sammenhæng mellem den teknisk-matematiske beherskelse af liv og natur og værdiopfattelser, der bygger „mere på kvantitet og entydighed end på kvalitet og mangfoldighed“. I bogens fjerde og sidste del gives der en yderst kortfattet introduktion til nogle elementer af en mere økologisk økonomi. Paradoksalt nok bevæger Erik Sepstrup Jensen sig her dårligt nok uden for miljøøkonomiens neo-klassiske paradigme, idet der argumenteres for internalisering af miljøomkostninger, grønne nationalregnskaber og økologisk skattereform. Her burde forfatterens radikale kritik af den neo-klassiske økonomi have ført ham frem til at præsentere nogle løsningsforslag, der udgør andet og mere end et korrektiv til markedsøkonomien.

Erik Sepstrup Jensen anfører i forordet, at arbejdet med bogen har været motiveret af en „dyb personlig indignation“ over nedbrydningen af miljøet. Desværre har forfatteren nok i lidt for høj grad ladet sig rive med af denne indignation, således at der på visse punkter argumenteres alt for kortfattet til, at bogen vil gøre indtryk på andre end de i forvejen indignerede læsere.

Mikael Skou Andersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet